

РОЗРОБКА ОСВІТНІХ ПРОГРАМ НАВЧАННЯ ЛІДЕРІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УПРАВЛІННЮ ЛОКАЛЬНИМИ ПРОДОВОЛЬЧИМИ РЕСУРСАМИ

Власова Н., здобувачка вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – старша викладачка **Гула Л.В.**,

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0002-5775-9478>

Анотація: у тезах розглядається проблема підготовки лідерів територіальних громад до управління локальними продовольчими ресурсами в умовах післявоєнного відновлення України. Обґрунтовано необхідність розробки спеціалізованих освітніх програм міждисциплінарного характеру, що інтегрують технологічні, управлінські та педагогічні компетентності. Визначено основні змістові блоки таких програм: технологічний, дидактичний та управлінський. Акцентовано увагу на практико орієнтованому підході до навчання та на потенціалі системи професійної освіти як методологічного ресурсу для підготовки кадрів, здатних забезпечувати продовольчу стійкість громад. Обґрунтовано роль аграрних коледжів і центрів підвищення кваліфікації як інституційних майданчиків для реалізації таких програм.

Ключові слова: територіальна громада, продовольча безпека, локальні продовольчі системи, освітня програма, професійна освіта, компетентнісний підхід, андрагогіка, енергоефективність, агротехнології, післявоєнне відновлення.

У сучасних умовах, обтяжених наслідками військових дій та руйнуванням логістичних ланцюгів, продовольча безпека перестає бути лише державним завданням і стає пріоритетом кожної окремої територіальної громади. Порушення усталених ланцюгів постачання, втрата сільськогосподарських угідь та виробничої інфраструктури ставлять перед місцевими громадами принципово нові управлінські виклики – і більшість їхніх лідерів виявляється до них невідповідною, адже не має ані аграрної, ані відповідної управлінської підготовки, яка б дозволяла приймати обґрунтовані рішення в умовах дефіциту ресурсів та невизначеності. Ця прогалина особливо гостро відчувається у сільських і напівміських громадах, де відновлення продовольчої самодостатності є питанням виживання, а не лише розвитку. Основна проблема полягає у відсутності спеціалізованих освітніх траєкторій, які б органічно поєднували управлінські навички з глибоким розумінням сучасних аграрних технологій, енергоефективності та логістики коротких ланцюгів постачання. Система освіти має стати фундаментом для підготовки кадрів нового типу – тих, хто здатний не лише впроваджувати інновації у власній громаді, а й здійснювати систематичну просвітницьку та навчальну діяльність серед її мешканців. Саме тому розробка

відповідних освітніх програм набуває стратегічного значення в контексті відновлення та розбудови стійких локальних систем забезпечення їжею.

Розробка освітньої програми для лідерів громад має базуватися на компетентнісному підході та глибокій міждисциплінарній інтеграції. Такий підхід передбачає поєднання технічних, педагогічних та управлінських компетентностей у єдину систему підготовки фахівця, здатного діяти в умовах реальних викликів пост конфліктного відновлення [1].

Програма повинна включати такі змістові блоки:

- Технологічний блок охоплює управління земельними ресурсами, відновлення родючості ґрунтів після бойових дій, впровадження енергозберігаючих технологій у переробку агро продукції, а також використання альтернативних джерел енергії для забезпечення автономності продовольчих складів і переробних підприємств.

- Дидактичний блок є ключовою складовою програми, оскільки формує педагогічну компетентність майбутнього лідера громади.

- Управлінський блок передбачає стратегічне планування локальних продовольчих систем на основі концепції коротких ланцюгів постачання (short food supply chains), проведення аудиту наявних ресурсів громади, розробку антикризових планів продовольчого забезпечення та залучення інвестицій у малий агробізнес і кооперативні форми господарювання.

Особлива роль у цьому процесі відводиться інтеграції науки та виробництва. На базі аграрних університетів – зокрема їхніх інженерно-енергетичних та технологічних факультетів – доцільно створювати спеціалізовані освітні хаби. У таких хабах можна не лише здобувати знання, а й розробляти методичне забезпечення для подальшого навчання фермерів, операторів малих переробних підприємств та керівників громад безпосередньо на місцях.

Вагомий внесок у цей процес може зробити галузь професійної освіти. Заклади професійної (профтехнічної) освіти, коледжі та університети, що готують педагогів-інженерів, мають унікальній інструментарій – поєднання технічних знань із методикою їх передачі [3, 4]. Саме ця синергія є надзвичайно цінною для навчання дорослих у громадах: складні технологічні рішення у сфері агровиробництва чи енергозбереження мають бути не просто впроваджені, а й доступно пояснені та засвоєні широким колом мешканців без спеціальної підготовки. Розробка навчальних курсів, практичних посібників, тренінгових програм для фермерів і керівників – усе це є природним полем діяльності для системи професійної освіти.

Важливо також зазначити, що ефективність таких програм значною мірою визначається їхньою практико орієнтованістю. Теоретичні знання мають закріплюватися під час навчальних практик безпосередньо у громадах, де відпрацьовуються реальні освітні заходи. Такий підхід забезпечує взаємну вигоду: громади отримують кваліфікований освітній супровід, а учасники програми – безцінний практичний досвід.

Розробка та впровадження спеціалізованих освітніх програм для лідерів територіальних громад є стратегічним кроком до зміцнення продовольчої та

національної безпеки України, адже ефективне управління локальними продовольчими ресурсами неможливе без системної підготовки кадрів, які поєднують управлінські, технологічні та педагогічні компетентності. Вагомим ресурсом для цього є система професійної освіти: її досвід у сфері виробничого навчання та розробки практико орієнтованих програм може бути адаптований до потреб громад, а регіональні аграрні коледжі та центри підвищення кваліфікації здатні стати майданчиками для навчання лідерів громад, фермерів і місцевих агро підприємців.

Список використаних джерел

1. Ніколаєнко С.М. Компетентнісний підхід у підготовці фахівців аграрної галузі в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2019. Вип. 301. С. 45–53.
2. Marsden T., Banks J., Bristow G. Food Supply Chain Approaches: Exploring their Role in Rural Development. *Sociologia Ruralis*. 2000. Vol. 40, № 4. P. 424–438.
3. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» від 10.02.1998 № 103/98-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>
4. FAO. The State of Food Security and Nutrition in the World 2023. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2023. URL: <https://www.fao.org/publications/sofi>
5. Knowles M.S., Holton E.F., Swanson R.A. The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development. 8th ed. London: Routledge, 2015. 396 p.

Abstract: The article addresses the problem of preparing community leaders for managing local food resources in the context of post-war recovery in Ukraine. The necessity of developing specialized interdisciplinary educational programs integrating technological, managerial, and pedagogical competencies is substantiated. The main content blocks of such programs are identified: technological, didactic, and managerial. Emphasis is placed on a practice-oriented approach to learning and on the potential of the vocational education system as a methodological resource for training personnel capable of ensuring food resilience within communities. The role of agricultural colleges and professional development centers as institutional platforms for implementing such programs is justified.

Keywords: territorial community, food security, local food systems, educational program, vocational education, competency-based approach, andragogy, energy efficiency, agricultural technologies, post-war recovery.